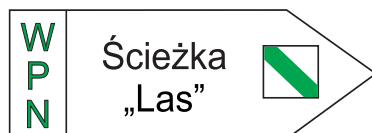

Ścieżka edukacyjna „Las”

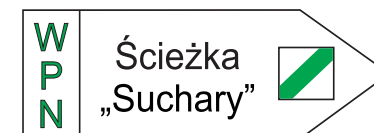
- długość 1.5 km
- czas przejścia 1 godzina
- 12 przystanków

- 1 GRĄD SUBKONTYNTENTALNY - grądy to najżyźniejsze siedliska leśne. Rośnie tu wiele gatunków drzew liściastych. Najpiękniej wyglądają wiosną, kiedy przy braku ulistnienia dno lasu pokryte jest kwitnącymi przyłasczkami i zawilcami.
- 2 OBOZOWISKO ŁOWCÓW RENIFERÓW - stanowisko archeologiczne z epoki kamienia. Łowcy reniferów prowadzili koczowniczy tryb życia, podążając za stadami reniferów.
- 3 ŁĘG OLCHOWO-JESIONOWY - rośnie na dnach dolin rzecznych, wzdłuż rzek i strumieni. Dominującymi gatunkami drzew w miejscach gdzie długo utrzymuje się woda są: olsza czarna, brzoza omszona oraz kilka gatunków wierzb. W miejscach suchych pojawia się jesion wyniosły.
- 4 BÓR MIESZANY - siedlisko występujące najczęściej na połodowcowych morenach lub sandrach (gleba jest dość uboga). Występują tu głównie drzewa iglaste jak sosna i świerk z domieszką drzew liściastych. Niektóre z sosen tu występujących osiągają wiek prawie 300 lat.
- 5 BÓR BAGIENNY I ŚWIERCZYNA NA TORFIE - jest końcowym stadium zarastania torfowisk wysokich. Na Suwalszczyźnie bardzo często otacza on Suchary. Drzewostan tego boru budowany jest przez sosnę pospolitą. Domieszkowo pojawia się brzoza omszona i świerk pospolity.
- 6 SPAŁA ŻYWICZARSKA - aby uzyskać wyciek żywicy, z drzewa na pewnej powierzchni usuwano korę i tyko a następnie robiono żeberkowe nacięcia. Do tego celu najlepiej nadawała się sosna pospolita, gdyż posiada ona liczne przewody żywiczne.
- 7 MROWISKO MRÓWKI ČMAWEJ - mrówka čmawa zakłada przeważnie kilka gniazd, które połączone są ze sobą szlakami komunikacyjnymi. W miejscu gdzie stoimy, cała skarpa jest miejscem wędrówki mrówek.
- 8 ŻEREMIE BOBROWE - oprócz nor w skarпах rzek i jezior, bobry zamieszkują żeremia. Zbudowane są one z gałęzi oraz innych resztek roślin i mułu. Wejścia do komór gniazdowych w żeremiach dostępne są tylko od strony wody.
- 9 ROŚLINY WIDOCZNE Z POMOSTU - wokół typowego suchara występuje tzw. pło, czyli nasuwający się od ładu, pływający dywan roślin, zbudowany głównie z mchu torfowca. Porasta go wiele rzadkich roślin jak: rosiczka okrągłolistna, modrzewnica zwyczajna, bagno zwyczajne czy bobrek trójlistkowy.
- 10 BARTNICTWO NAD WIGRAMI - ma długą i bogatą tradycję. W specjalnie wydrążonych i odpowiednio przygotowanych dziuplach, tzw. barciach, pierwsi pszczelarze prowadzili hodowlę pszczół. Miód z barci jest w postaci gęstej mieszaniny wosku, miodu i pyłku.
- 11 GADY - ZAGROŻENIA I OCHRONA - wszystkie krajowe gatunki gadów są objęte ochroną, co jednak nie powstrzymuje notowanego w całym kraju spadku ich liczebności. Dlatego park przeprowadza różnego rodzaju akcje czynnej ochrony tych zwierząt.
- 12 OCHRONA OWADÓW GNIAZDUJĄCYCH W GLINIE - na terenie WPN wzniesiono wiele konstrukcji z gliny, drewna i stomy, celem stworzenia odpowiednich warunków do zakładania gniazd przez niektóre gatunki pszczół. Jednym z nich jest bardzo rzadko występująca porobnica miodunkowa.

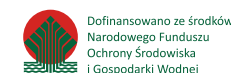
Ścieżka edukacyjna „Suchary”

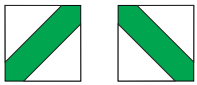
- długość 2.5 km
- czas przejścia 2 godziny
- 7 przystanków

- 1 SUCHAR II - jest bezodpływowym jeziorem o powierzchni 2,6 ha i maksymalnej głębokości 9,5m. Jezioro otacza pas pła torfowcowego. Na pewnym odcinku brzeg jest pozbawiony pła, w miejscu gdzie brzeg jeziora graniczy ze stromą skarpą. Ciemna barwa wody i jej naturalne zakwaszenie wynikają z dopływu do jeziora dużych ilości substancji humusowych, które powstają w wyniku rozkładu ściółki.
- 2 ŻYCIE W SUCHARZE - kwaśna, praktycznie pozbawiona wapnia woda, niska dostępność substancji odżywczych, silne zróżnicowanie temperatury i koncentracji tlenu na różnych głębokościach, i wiele innych czynników powoduje, że suchary zasiedlają specyficzne zespoły organizmów wodnych.
- 3 ŚLADY I TROPY ZWIERZĄT - na obszarze Parku opisano dotychczas występowanie około 2 tysięcy gatunków zwierząt. Większość z nich to bezkręgowce, głównie owady. Liczne są ptaki (206 gatunków) i ssaki (53 gatunki). Wiele z nich żyje w lasach. Idąc leśną ścieżką rzadko spotykamy duże zwierzęta. Dużo łatwiej jest obserwować ślady ich aktywności, m.in. tropy, charakterystyczne ślady żerowania i odchody.
- 4 POZNAJEMY DRZEWA I KRZEWY - znajduje się tu 6 tablic informacyjnych, dzięki którym można poznać drzewa i krzewy rosnące w okolicy.
- 5 SUCHAR IV - OBSERWUJEMY BOBRY - nad Sucharem IV (powierzchnia 1,15 ha, maks. głębokość 8,0 m) żyła rodzina bobrów. Na przeciwległym brzegu jeziora widać pozostałość po żeremiu. W kilku miejscach na ple torfowcowym można zauważyć tzw. stołówki, w których bobry ogryzają przyciągnięte z lasu gałęzie drzew.
- 6 GRĄD - grądy subkontynentalne są to lasy liściaste z drzewostanem zbudowanym przez dąb szypułkowy, grab, lipę drobnolistną, klon zwyczajny oraz domieszkowo przez różne gatunki wiązów. Na północnym-wschodzie Polski w grądach występuje również świerk, a w uboższych miejscach pojedyncze sosny.
- 7 JEZIORO CZARNE - jezioro Czarne (powierzchnia 23,5 ha, maksymalna głębokość 8,8 m) jest żyznym (eutroficznym) zbiornikiem wodnym, z mulisto-piaszczystym dnem i bogatą roślinnością. Występują w nim odmienne, w stosunku do poznanych wcześniej sucharów, zbiorowiska roślin i zwierząt wodnych. Jezioro Czarne jest już poza, biegnącą w tym miejscu brzegiem zbiornika, granicą WPN.

Ulotka wydana dzięki dotacji przyznanej w ramach działania 2.4 Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna oś priorytetowa II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020. Projekt „Wigierski Park Narodowy – znam, rozumiem, wspieram (akronim ZRYW 2017)” nr wniosku POIS.02.04.00-00-0062/16 – wydatek współfinansowany ze środków Funduszu Spójności.
Druk ulotki został dofinansowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Ścieżki edukacyjne w okolicach Krzywego

oznakowanie ścieżek w terenie			Las	Suchary	wystawa etnograficzna	
ścieżki edukacyjne					wystawa przyrodnicza	
przystanki ścieżek					toalety	
początek ścieżki					wypożyczalnia rowerów	
zielony szlak pieszy					pokoje gościnne	
droga asfaltowa					plaża	
droga gruntowa polecana dla rowerów					miejsca odpoczynku	
droga gruntowa					parking	
kładki					miejsce ogniskowe	
granica WPN					leśniczówka WPN	
Dyrekcja WPN						
zabudowania						
punkty widokowe						

